

УДК 616.1-053.31:575-07-084

Т.В.Сорокман, І.В.Ластівка, Н.І.Підвисоцька

КЛІНІЧНО-ЕПІДЕМІОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ УРОДЖЕНИХ
ВАД СЕРЦЯ ТА СУДИН У ДІТЕЙКафедра педіатрії та медичної генетики (зав. – проф. Т.В.Сорокман)
Буковинського державного медичного університету, м. Чернівці

Резюме. Вивчено поширеність, частоту та структуру уроджених вад серця та судин серед дитячої популяції Чернівецької області. Встановлено, що поширеність зазначених вад у дітей становить 3,9 ‰, у плодів –

1,1 ‰. Найбільш часто реєструються дефекти міжшлуночкової перегородки, дефекти міжпередсердної перегородки, відкритий овальний отвір.

Ключові слова: діти, уроджені вади серця та судин.

Вступ. У складному спектрі показників, які відзеркалюють стан і динаміку здоров'я суспільства, надзвичайно актуальним завданням сучасної медицини є вивчення епідеміології уроджених вад розвитку [1, 2]. Це зумовлено низкою причин. По-перше, дані про частоту і структуру вад розвитку використовуються для розробки організаційних заходів щодо забезпечення спеціалізованої медичної допомоги дітям із уродженими аномаліями. По-друге, їх профілактика, як один із шляхів зниження перинатальної і дитячої захворюваності, інвалідності і смертності, не досить ефективна без урахування даних про епідеміологію [4]. По-третє, динамічний облік частоти уродженої патології дозволяє провести оцінку екологічної напруги в регіоні [3].

Мета дослідження. Вивчити поширеність, структуру та клінічні особливості уроджених вад серця в дітей Чернівецької області.

Матеріал і методи. Ретроспективно в роботі використані дані офіційної медичної статистики за п'ять років (щорічні статистичні збірники 2003-2008 рр.). Проаналізовано протоколи секційних розтинів та інших архівних матеріалів (всього 2350). Проведено проспективне клінічно-епідеміологічне дослідження уроджених вад серця та судин (УВС) у дітей методом випадок-контроль за період 2008-2009 рр. Реєстрація УВС проводилася в перші години або добу після народження на підставі клінічних даних лікарем-акушером-гінекологом та/або неонатологом. Окрім цього, на кожний виявлений випадок УВС заповнювалося екстрене сповіщення, яке подавалося в медико-генетичний центр. При проведенні первинного обстеження дитини оцінювали наявні стигми дизембріогенезу та сторожові уроджені вади розвитку. Для диференціації множинних вад розвитку нехромосомної етіології використовували атлас візуальної діагностики. Обліку підлягали 19 нозологічних форм уроджених вад розвитку згідно з переліком Міжнародного реєстру (EURUCAT) [5].

Використані загальноприйняті в медикобіологічних дослідженнях статистичні методи. Для твердження про вірогідність різниці враховувалася величина рівня ймовірності ($p < 0,05$).

Результати дослідження та їх обговорення. У Чернівецькій області в цілому виявлено 699

випадків УВС у дітей віком 0-14 років. Показник загальної поширеності УВС у регіоні становить $3,96 \pm 0,04$ ‰. Варто зазначити тенденцію до підвищення поширеності УВС, при цьому середньорічний темп приросту становив 2,3 % (табл. 1).

Зростання поширеності УВС у Чернівецькій області можна розцінювати як відносно позитивне явище, що свідчить про покращення діагностики та реєстрації УВС у немовлят. А це, у свою чергу, пов'язане з удосконаленням генетичної освіти педіатрів-неонатологів, із широким впровадженням сучасних методів пренатальної діагностики УВС. Аналіз поширеності УВС серед дітей першого року життя виявив достовірно нижчі показники, ніж у період новонародженості ($0,29 \pm 0,02$ ‰ $p < 0,05$). На нашу думку, така динаміка зумовлена високою летальністю від УВС у період новонародженості, що узгоджується з даними літератури [4].

Захворюваність на УВС дітей, які проживали в м. Чернівці, була вищою ($0,07 \pm 0,01$ ‰) порівняно з такою серед дітей сільської місцевості ($0,05 \pm 0,01$ ‰, $p < 0,05$).

Вікові відмінності в терміні виявлення УВС (рис.): діти до одного року становили $8,0 \pm 1,0$ %, діти дошкільного віку – $33,3 \pm 1,8$ %, діти шкільного віку (до 15 років) – $58,7 \pm 1,9$ %. Таку динаміку можна пояснити тим, що на першому році життя виявляються тільки тяжкі форми УВС, решта – при переході дітей до організованих груп (дитсадки, школи).

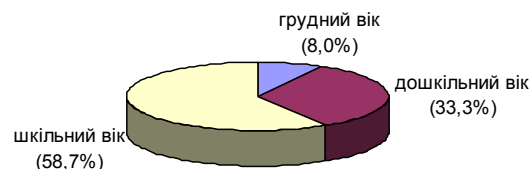

Рис. Вікова структура дітей Чернівецької області з уродженими вадами серця та судин

При вивченні структури УВС у дітей визначені провідні форми вад: дефект міжшлуночкової перегородки (ДМШП) $41,7 \pm 1,9$ %, дефект міжпередсердної перегородки (ДМПП) $18,4 \pm 1,5$ % та

Таблиця 1
Структура уроджених вад серця у дітей Чернівецької області залежно від статі*

№ п/п	Вада серця та судин	Хлопчики		Дівчатка		Разом абс.
		абс.	%	абс.	%	
1.	ДМШП	137	49,3	141	50,7	278
2.	ДМПП	44	35,8	79	64,2	123
3.	Вади Фалло	18	52,9	15	44,1	34
4.	ТМС	6	66,7	3	33,3	9
5.	СА	15	60,0	10	40,0	25
6.	КА	11	73,3	4	26,7	15
7.	СЛА	8	42,1	11	57,9	19
8.	ВОО	44	50,6	43	49,4	87
9.	ВАП	7	30,4	16	69,6	23
10.	Толочинова-Роже	7	43,7	9	56,3	16
11.	ДКМ	4	66,7	2	33,3	6
12.	Фіброеластоз	1	33,3	2	66,7	3
13.	Аномалії АК	5	55,6	4	44,4	9
15.	Декстракардія	1	33,3	2	66,7	3
17.	САК	2	66,7	1	33,3	3
18.	Єдиний шлуночок	2	66,7	1	33,3	3
19.	АВК	3	60,0	2	40,0	5
20.	Уроджена недостатність МК	2	66,7	1	33,3	3

Примітка. * – у таблиці подана структура ізольованих вад. АК – аортальні клапани, АВК – аномалії вентрикулярних клапанів, ВАП – відкрита артеріальна протока, ВОО – відкритий овальний отвір, ДМПП – дефект міжпередсердної перегородки, ДМШП – дефект міжшлуночкової перегородки, ДКМ – дилатаційна кардіоміопатія, КА – коарктація аорти, МК – мітральні клапани, СА – стеноз аорти, СЛА – стеноз легеневої артерії, ТМС – транспозиція магістральних судин

Таблиця 2
Результати масового пренатального ультразвукового скринінгу вагітних

Група жінок	Роки					
	2006		2007		2008	
	абс.	%	абс.	%	абс.	%
	5846		5896		4852	
Вади плода	41	7,0±0,1	55	9,3±0,2	50	10,3±0,4
Вади серця плода	10	1,7±0,05	3	0,5±0,03	4	0,8±0,04

Таблиця 3
Рейтингова позиція уроджених вад розвитку плода за даними ультразвукового обстеження вагітних

Позиція	Роки		
	2006, n=41	2007, n=55	2008, n=50
I	УВ ЦНС (36,5 %)	УВ ЦНС (40 %)	УВ ЦНС (48 %)
II	УВС (24,3 %)	МУВР (20 %)	МУВР (14 %)
III	УВР ШКТ (9,8 %)	УВ СВС (14,5 %)	УВС/УВ СВС (по 8 %)
Інші	19,45 %	25,5 %	22 %

Примітка. УВ ЦНС – уроджені вади центральної нервової системи, УВС – уроджені вади серця та судин, МУВР – множинні уроджені вади розвитку, УВ СВС – уроджені вади сечовидільної системи

відкритий овальний отвір (ВОО) $13,0 \pm 1,3$ %. У 32 дітей (4,6 %) визначалися комбіновані вади.

У структурі УВС простежуються статеві відмінності: стеноз аорти ($60,0 \pm 9,8$ %), коарктація аорти ($73,3 \pm 11,4$ %) і транспозиція магістральних судин ($66,7 \pm 15,7$ %) визначалися переважно в осіб чоловічої статі, навпаки, відкрита артеріальна протока ($69,6 \pm 9,6$ %) і ДМПП ($64,2 \pm 4,3$ %) – у дівчаток (табл. 1).

Проаналізовано дані пренатальної ультразвукової діагностики 16594 жінок, які обстежені первинно в термінах вагітності до 24 тижнів. Всього виявлено 146 випадків вад розвитку плода, що відображає динаміку уроджених вад у популяції в цілому (табл. 2, 3).

Поширеність УВС плода становила $0,5-1,7$ %. Цей показник вірогідно нижчий загального показника частоти УВС у дітей ($p < 0,01$). Тобто, має місце недостатня діагностика УВС в пренатальному періоді. 30,4 % випадків уроджених вад серця та судин не діагностовано при житті.

Низький рівень своєчасної клінічної діагностики й адекватного лікування УВС вимагає пренатального ультразвукового дослідження, покращання перинатальної діагностики, радикального хірургічного лікування, особливо новонароджених і дітей раннього віку.

Висновки

1. Поширеність уроджених вад серця та судин у дітей Чернівецької області становить 3,96 ‰, у плодів – 1,1 ‰.

2. Частка уроджених вад серця та судин у дітей до одного року становить 8 %, у дітей до-

шкільного віку – 33,3 %, у дітей шкільного віку (до 15 років) – 58,7 %.

3. Найбільш часто реєструються дефект міжшлуночкової перегородки, дефект міжпередсердної перегородки, відкритий овальний отвір. 30,4 % випадків уроджених вад серця та судин не діагностовано при житті.

Перспективи подальших досліджень. Важливим у перспективі є подальше монітування уроджених вад розвитку з метою встановлення ймовірних чинників їх розвитку в регіоні, розробки прогностичних та ранніх діагностичних критеріїв.

Література

1. Поширеність природжених вад розвитку серцево-судинної системи у дітей Чернівецької області: матеріали наук.-практ. конф. [“Актуальні проблеми акушерства і гінекології, клінічної імунології та медичної генетики”]. – Т.В.Сорокман, Київ-Луганськ, 2004. – С. 209-212.
2. Тимченко О.І. Концепція програми та служби державного генетичного моніторингу в Україні / О.І.Тимченко, І.Р.Бариліак // Педіатрія, акушерство та гінекол. – 1997. – № 4. – С. 5-8.
3. Юдакова Е.И. Врожденные пороки развития / Е.И.Юдакова // Клини. генетика. – 2009. – № 1. – С. 56-59.
4. Anderson R.H. Ventricular morphology in the univentricular heart / R.H.Anderson, M.Typan, R.M.Freedom // Herz. – 2007. – Bd. 4. – S. 184.
5. International Clearinghouse for Birth Defects Monitoring Systems. Annual Report / Roma Inter. Center for Birth Defects. – Roma, 2007. – 159 p.

КЛИНИКО-ЭПИДЕМИОЛОГИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ВРОЖДЕННЫХ ПОРОКОВ СЕРДЦА И СОСУДОВ У ДЕТЕЙ

Т.В.Сорокман, И.В.Ластивка, Н.И.Подвысоцкая

Резюме. Изучено распространенность, частоту и структуру врожденных пороков сердца и сосудов в детской популяции Черновицкой области. Установлено, что распространенность врожденных пороков сердца и сосудов у детей составляет 3,9 ‰, у плодов – 0,03 ‰. Наиболее часто регистрируются дефекты межжелудочковой перегородки, дефекты межпредсердной перегородки, открытое овальное окно.

Ключевые слова: дети, врожденные пороки сердца и сосудов.

CLINICOEPIDEMIOLOGICAL STUDIES OF CONGENITAL MALFORMATIONS OF THE HEART AND VESSELS IN CHILDREN

T.V.Sorokman, I.V.Lastivka, N.I.Pidvysots'ka

Abstract. The authors have studied the prevalence, incidence and pattern of congenital malformations of the heart and vessels among the children's population of the Chernivtsi region. It has been established that the prevalence of the malformations in question in children makes up 3,9 ‰, in fetuses – 1,1 ‰. The ventricular septal defects, the atrial septal defects, open oval fenestra are most frequently registered.

Key words: children, congenital heart and vascular diseases and vessels.

Bucovinian State Medical University (Chernivtsi)

Рецензент – проф. Ю.Д.Годованець

Buk. Med. Herald. – 2010. – Vol. 14, № 2 (54). – P. 90-92

Надійшла до редакції 23.11.2009 року